

LA GALERIA

literatura

LLUÍS BONADA

Noves mostres de la censura franquista a les edicions catalanes, del llibre religiós a les traduccions

Maria J. Gallofré va reportar, amb una gran quantitat d'exemples, el genocidi cultural practicat contra l'edició catalana per la censura franquista en un estudi publicat el 1991. Però l'acció repressora, molt més sagnant que la practicada contra l'edició en castellà, va ser tan llarga en el temps que ha requerit l'elaboració d'estudis monogràfics. En el camp de les traduccions, els darrers anys s'ha portat a terme una tasca meritòria, gràcies a la creació de diversos grups d'estudi i de recerca.

El 23 de novembre de 2013 la Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya va organitzar una jornada sobre "Traducció i censura durant la dictadura franquista", amb la intervenció d'especialistes de les diverses facultats de Traducció i Interpretació i d'altres àmbits acadèmics.

Els treballs conformen el volum *Traducció i censura en el franquisme*, editat per les Publicacions de l'Abadia de Montserrat a cura de Laura Vilardell, autora del darrer text aplegat, "La col·lecció 'Isard', d'Editorial Vergara, i la censura: el cas d'*After many a summer*", sobre una traducció inèdita que Rafael Tasis va fer

Edicions 62 va passar un calvari per poder editar *El segon sexe*, de Simone de Beauvoir.

de la novel·la d'Aldous Huxley. El segell editorial del volum protagonitza precisament el treball que obre el recull, "Les Publicacions de l'Abadia de Montserrat i la censura", del director de l'editorial, Josep Massot i Muntaner, un treball que

ens introdueix en la censura eclesialística –tema del segon text "Diligent i irreductible", de Mireia Sopena– i que parla també de la repressió contra les publicacions periòdiques, àmbit que és l'objecte d'estudi de dos textos del recull, "La revista *Orifloma* (1961-1977), una altra víctima de la dictadura", d'Eusebi Coromina Pou, i "*Inquietud*: sobreviure a la censura", de Montse Caralt i Sagalés.

Dues grans panoràmiques serveixen per copsar, per si soles, el calvari al qual eren sotmesos editors, traductors i autors, per poder aconseguir els permisos pertinents, a canvi, en molts casos, de retallar el text, "La traducció de narrativa dels anys 60 i la censura", de Jordi Jané-Lligué, i "El terratrèmol de les lletres catalanes: traducció, censura i mercat del llibre en català als anys 60", de Jordi Cornella-Detrell. I, pel que fa a casos concrets, "Dos clàssics de feminisme censurats", de Pilar Godayol, sobre *La mística de la feminitat*, de Betty Friedan, i *El segon sexe*, de Simone de Beauvoir, publicats per Edicions 62.

El recull es completa amb dos estudis dedicats a l'àmbit teatral, d'Enric Gallén i Teresa Julio.

LES NOTES DE VÍCTOR RIPOLL

■ Falles feminitzades

Verdaguer indica a *Canigó* qui són els fallaires dels Pirineus ("los", escriu). La Fundació Jacint Verdaguer estableix (*Maleïda*, Edicions Verdaguer) que no eren pas "els" ni "los" fallaires, sinó "les" fallaires.

■ Pensament volador

El fill del narrador de *L'últim mono*, de Lluís Maria Todó, li parla

de l'escena de Jack Lemmon "destrossant els testos (...) a la recerca d'una ampolla de whisky" i el narrador anota, entre parèntesis: "a *Days of wine and roses*, ¡exactel, és com si m'hagués llegit el pensament". Si una persona parla d'una escena cinematogràfica i el que ho escolta pensa en el títol de la pel·lícula, es pot concloure que el que esmenta l'escena ha hagut de **llegir el pensament** del qui

l'escolta per endevinar el títol de la pel·lícula?

■ Novel·la llegendària

El *Diccionari de la literatura catalana* diu que el llibre de Josep Berga i Boix (la Pinya, Garrotxa, 1837-Olot, 1914) *Llegendes de la comarca d'Olot* –un recull de **llegendes**, evidentment–, és una novel·la i que s'edita el 1914. Es publica, pòstumament, el 1915.

L'autor les va començar a publicar a la revista *El Deber*, el 1914.

■ Poc exemplar

Moll ja va adonar-se que *il·lustrar*, en el sentit d'aclarir una idea, no es fa només amb comentaris, com deia Fabra, també amb aplicacions. El DIEC2 manté que només es fa amb comentaris, quan es fa més aviat amb aplicacions, és a dir, amb **exemples**.